

Sygn. akt **III C 984/18**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. A. S.

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Agnieszka Kałuzińska

po rozpoznaniu 16 listopada 2018 roku w Ł.

na rozprawie

sprawy z powództwa **H. T. i M. K.**

przeciwko **W. M.**

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanego 4 listopada 2011 roku przez Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie o sygn.akt VI Nc-e 827853/11, zaopatrzonego 31 maja 2017 roku klauzulą wykonalności przeciwko następcom prawnym dłużniczki przez Sąd Rejonowy w Sieradzu w sprawie I Co 257/17

oddala powództwo.

UZASADNIENIE

Pozwem z 10 sierpnia 2018 roku H. T. i M. K., reprezentowani przez radcę prawnego, wnieśli o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 3 stycznia 2012 roku wydanego przez Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie – sygn. akt VI Nc-e 827853/11, opatrzonego klauzulą wykonalności Sądu Rejonowego w Sieradzu z 31 maja 2017 roku – sygn. akt I Co 257/17, zasądającego od powodów jako spadkobierców T. T. na rzecz pozwanego W. M. kwotę 1 361,53 zł wraz z odsetkami i kosztami procesu, z uwagi na ograniczenie odpowiedzialności powodów za długi spadkowe do masy czynnej spadku. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że komornik sądowy A. K. prowadzi wobec rodzeństwa H. T. i M. K. postępowanie egzekucyjne z wniosku wierzyciela W. M.. Egzekucja dotyczy długu spadkowego po ich matce T. T.. W ocenie powodów prowadzenie postępowania egzekucyjnego przeciwko nim jest nieuzasadnione, ponieważ przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza, a więc ich odpowiedzialność jest ograniczona do stanu czynnego spadku. Powodowie sporządzili wykaz inwentarza, zatwierdzony prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Sieradzu z 4 września 2017 roku – sygn. akt I Ns 594/177, z którego wynikało, że zmarła nie miała majątku (pozew – k. 4-5).

W odpowiedzi na pozew W. M. wniósł o oddalenie powództwa oraz zwrot kosztów postępowania w tym także ewentualnych kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany argumentował, że w dacie śmierci T. T. – 28 stycznia 2013 r. nie obowiązywały przepisy, które pozwalałyby na ustalenie wartości stanu czynnego spadku przez spadkobierców w formie wykazu inwentarza, ponieważ w ustawie wprowadzającej to rozwiązanie prawne wskazano, że nie stosuje się go do spadków otwartych przed dniem wejście w życie ustawy, tj. przed 18 października 2015 r. (ustawa z 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015 r., poz. 539). Zdaniem pozwanego, z przepisów obowiązujących w chwili

otwarcia spadku wynika, że spadkobiercy mogliby skorzystać z ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe, gdyby dysponowali spisem inwentarzem stanu czynnego spadku (art. 1031 § 2 k.c. w brzmieniu na dzień 28 stycznia 2013 r.). Z uwagi na niespełnienie tego warunku przez powodów, nie zostały spełnione przesłanki pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. (odpowiedź na pozew – k. 19-20)

Na rozprawie pełnomocnik powodów poparł powództwo i wniósł o zawieszenie postępowania z uwagi na złożenie do komornika wniosku o spis inwentarza po spadkodawczyni (protokół rozprawy – k. 25)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

4 listopada 2011 roku Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie wydał w sprawie o sygn. VI Nc-e 827853/11 nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, zgodnie z którym T. T. miała zapłacić na rzecz W. M. 1361,53 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 14 lutego 1998 roku do dnia zapłaty i kosztami procesu (nakaz zapłaty – akta postępowania egzekucyjnego Km 1264/17, k. 2)

T. T. zmarła 28 stycznia 2013 roku. Postanowieniem z 23 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Sieradzu w sprawie o sygn. akt I Ns 1053/16 stwierdził, że spadek po T. T. nabyli z dobrodziejstwem inwentarza m.in. H. T. oraz M. K. w części po 3/12 każdy z nich. (postanowienie – k. 6).

26 maja 2017 roku referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Sieradzu w sprawie o sygn. akt I Co 257/17 nadał nakazowi zapłaty wydanemu w postępowaniu o sygn. VI Nc-e 827853/11 klauzulę wykonalności przeciwko dłużnikom solidarnym, spadkobiercom zmarłej – m.in. H. T. oraz M. K. zastrzegając, że mogą oni w toku postępowania egzekucyjnego powoływać się na ograniczenie odpowiedzialności do wysokości wartości stanu czynnego spadku. (postanowienie – akta I Co 257/17, k. 11)

29 czerwca 2017 roku H. T. oraz M. K. złożyli w Sądzie Rejonowym w Sieradzu sporządzony przez nich wykaz inwentarza spadku pozostawionego przez T. T., w którym wskazali, że zmarła T. T. nie miała żadnego majątku ruchomego, ani nieruchomości, natomiast miała dług wobec W. M. w wysokości 1 361,53 zł. Postanowieniem z 4 września 2017 r. tamtejszy Sąd w sprawie o sygn. akt I Ns 594/17 zarządził ogłoszenie o złożeniu wykazu inwentarza po T. T. (postanowienie oraz wykaz inwentarza – k. 6 odw. - 8 odw.)

Postępowanie egzekucyjne przeciwko H. T. i M. K. z wniosku W. M. wszczął komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi A. K. – sygn. akt Km 1264/17. Uwzględniając stanowisko dłużników, Komornik umorzył postępowanie egzekucyjne z uwagi na ograniczenie odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe do wysokości stanu czynnego spadku i brak czynnej masy spadkowej. Postanowienie to zostało uchylone po rozpoznaniu skargi wierzyciela przez Sąd Rejonowy w Sieradzu postanowieniem z 17 maja 2018 roku (sygn. akt I Co 307/18). Przyczyną uchylecia zaskarżonego postanowienia było to, że w ocenie tamtejszego Sądu dłużnicy nie dysponowali spisem inwentarza po zmarłej T. T., a więc nie mogli skorzystać z ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe. (zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, postanowienie Sądu Rejonowego w Sieradzu uchylające postanowienie komornika sądowego – akta postępowania egzekucyjnego Km 1264/17 – k. 4, 65, 68)

H. T., reprezentowany przez pełnomocnika, zwrócił się 14 listopada 2018 r. do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sieradzu M. S. o sporządzenie spisu inwentarza (wniosek – k. 23).

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o dowody w postaci dokumentów, w tym o dowody z dokumentów z akt innych spraw sądowych oraz z akt postępowania egzekucyjnego. Materiał dowodowy nie był kwestionowany przez strony i został uznany przez Sąd za wiarygodny w całości.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania powodów stanowi art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne. W judykaturze podnosi się, że użyty w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. zwrot "zdarzenia" oznacza zjawiska i stany, z którymi przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie zobowiązań albo które powodują niemożność egzekwowania świadczeń wynikających z tytułu egzekucyjnego. Przytoczenie w pozwie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności zdarzeń następuje w formie zarzutów. Podniesione zarzuty stanowią środki zmierzające do obrony dłużnika przed tytułem wykonawczym przez pozbawienie w całości lub w części albo ograniczenie jego wykonalności, w których powód – dłużnik może powoływać się na zdarzenie powodujące wygaśnięcie zobowiązania objętego tym tytułem lub niemożność egzekwowania. Zarzuty te należą do kategorii merytorycznych, a nie formalnych, gdyż nie mogą się opierać na przepisach prawa procesowego i na powołaniu braku przesłanek procesowych, lecz atakują podstawę egzekucji przez wykazanie, że zobowiązanie nie istnieje lub (z przyczyn materialnoprawnych) nie może być egzekwowane (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 1996 r., sygn. II CKN 7/96, opubl. OSNC 1997/4/39).

Powodowie swoje żądanie uzasadniali tym, że ich odpowiedzialność za długi spadkowe po T. T. została ograniczona do stanu czynnego spadku, a według sporządzonego przez nich i ogłoszonego wykazu inwentarza, w majątku spadkowym nie było żadnych aktywów. Stąd nie powinni odpowiadać za dług egzekwowany z wniosku wierzyciela W. M.. Dla oceny zasadności ich żądania kluczowe znaczenie ma ustalenie czy sporządzenie przez nich wykazu inwentarza stanowiło zdarzenie, którego wystąpienie po powstaniu tytułu wykonawczego sprawiło, że stwierdzone tytułem wykonawczym zobowiązanie nie może być egzekwowane.

Sąd nie podzielił stanowiska powodów. Nie ulega wątpliwości, że w postanowieniu o nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, stosownie do treści art. 792 k.p.c., zastrzeżono H. T. i M. K. prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności z uwagi na to, że przyjęli spadek po T. T. z dobrodziejstwem inwentarza. Do ich odpowiedzialności za długi spadkowe zastosowanie mają przepisy obowiązujące przed nowelizacją z dnia 20 marca 2015 r. pod tytułem ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 2015, poz. 539), która weszła w życie 18 października 2015 roku. Art. 6 powołanej ustawy wskazuje, że przepisów ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanej ustawą, nie stosuje się do spadków otwartych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej. Jako przepisy znajdujące zastosowanie w niniejszej sprawie trzeba wskazać przede wszystkim art. 1031 § 2 k.c. i art. 637 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień otwarcia spadku, tzn. 28 stycznia 2013 roku. Należy mieć również na uwadze obowiązujące wówczas rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 1 października 1991 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczeniu spadku i sporządzaniu inwentarza (Dz.U. nr 92, poz. 411).

Zasadniczą zmianą dokonaną ustawą z 20 marca 2015 r. w kontekście oceny prawnej stanu faktycznego niniejszej sprawy jest to, że przed nowelizacją art. 1031 § 2 k.c. stanowił, że w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Aktualnie przepis ten stanowi, że spadkobierca ponosi odpowiedzialność do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Wynika stąd, że wykaz inwentarza sporządzony przez powodów nie mógł skutecznie ograniczyć ich odpowiedzialności za długi spadkowe, ponieważ możliwość sporządzenia wykazu inwentarza została przewidziana tylko dla spadków otwartych po 18 października 2015 roku. Dla ustalenia granic odpowiedzialności powodów konieczne było sporządzenie spisu inwentarza, z którego wynikałaby wartość stanu czynnego spadku, co bezspornie nie miało miejsca.

Postanowienie o sporządzeniu spisu inwentarza sąd wydaje m.in. na wniosek osób, które uprawdopodobnią, że są spadkobiercami (art. 637 § 1 k.p.c.). Spisu inwentarza dokonuje komornik sądowy (w poprzednim stanie prawnym również komornik skarbowy). Powinno się w nim ustalić i wymienić cały majątek spadkowy, z zaznaczeniem

wartości każdego przedmiotu spadkowego oraz wartości czystego spadku. Dopiero sporządzenie spisu inwentarza, spełniającego wszystkie przewidziane prawem wymogi, odnosi skutek w sferze prawa materialnego i pozwala na wyznaczenie zakresu odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe (por. uchwała Sądu Najwyższego z 23.08.2006 r., sygn. III CZP 52/06, opubl. OSN 2007/5/72). Z kolei konsekwencją braku spisu inwentarza w przypadku spadków otwartych przed 18 października 2015 r. jest niemożność skutecznego powołania się przez spadkobierców na ograniczenie odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku.

Czynność dokonana przez powodów – polegająca na samodzielnym sporządzeniu wykazu inwentarza, następnie ogłoszonego na zarządzenie Sądu – nie mogła odnieść zamierzonego przez nich skutku i wyznaczyć zakresu ich odpowiedzialności. Jak już wcześniej wspomniano, wykaz inwentarza może zostać sporządzony jedynie do spadków otwartych po 18 października 2015 roku. Na to ustalenie nie ma wpływu fakt, że Sąd postanowił o ogłoszeniu sporządzonego przez spadkobierców wykazu inwentarza. W tamtym postępowaniu sąd nie był uprawniony do badania ważności sporządzonego wykazu inwentarza, ani prawdziwości jego treści, a jego orzeczenie nie wywołało skutków w zakresie prawa materialnego. Zwłaszcza nie stanowiło „zatwierdzenia” wykazu inwentarza jak twierdzili w pozwie powodowie. Innymi słowy, zarządzenie ogłoszenia wykazu inwentarza nie ma charakteru konstytutywnego, ani nie konwaliduje niedopuszczalnego w określonym stanie faktycznym i prawnym wykazu inwentarza. Jego konsekwencją jest jedynie to, że wykaz inwentarza zostaje ogłoszony zgodnie z żądaniem wnioskodawców.

Zatem powodowie nie przedkładając spisu inwentarza, z którego wynikałaby wartość stanu czynnego spadku, nie zdołali wykazać górnej granicy swojej odpowiedzialności za długi spadkowe po T. T..

Dysponując spisem inwentarza powodowie mogliby się skutecznie powołać w postępowaniu egzekucyjnym na ograniczenie ich odpowiedzialności na podstawie art. 837 k.p.c. i postępowanie zostałoby umorzone na podstawie art. 825 pkt 3 K.p.c. Jest to właściwa droga dla żądania przez dłużników umorzenia postępowania egzekucyjnego w sytuacji, gdy przysługuje im zastrzeżone w tytule wykonawczym prawo do powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności i wykazują granice swojej odpowiedzialności wynikające z ustalenia wysokości stanu czynnego spadku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29.04.2011 r., sygn. I CSK 439/10, opubl. LEX nr 960500).

W sprawie nie było więc podstaw ku temu, by, zgodnie z wnioskiem pełnomocnika powodów, zawieszać postępowanie w niniejszej sprawie z uwagi na złożenie wniosku w imieniu powoda do komornika sądowego o sporządzenie spisu inwentarza, gdyż prowadziłoby to nieuzasadnionego przedłużenia postępowania. Na dzień zamknięcia rozprawy, powodowie nie udowodnili, że ich zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

Reasumując, pozwany dysponuje tytułem wykonawczym – nakazem zapłaty wraz z klauzulą wykonalności, mocą którego powodowie, jako spadkobiercy T. T., są zobowiązani do zapłaty na jego rzecz egzekwowanej kwoty. Powodom przysługuje prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do wysokości wartości stanu czynnego spadku, jednak wartość ta nie została dotąd ustalona w sposób prawnie wiążący. Powodowie nie wykazali, aby po wydaniu przeciwko nim tytułu wykonawczego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Dlatego też powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności zostało oddalone.

O kosztach procesu nie orzeczono, ponieważ pozwany nie wykazał ich poniesienia, a brak było podstaw do zasądzenia kosztów na rzecz powodów.